

отъ клеветя — обиждамъ, т. е. съобщавамъ, и шъпотници; че за сждане се искало много свидетели (11, 7, а най-малко три) обстоятелство, което навежда на мисълта, че свидетелитѣ сж развитие отъ по-раннитѣ съклетвеници *cojuratores*, *cojugeurs*. Свидетели могли да бждатъ всички знаещи единъ фактъ: и жени, и парици, при еднакви условия. Освенъ свидетели, като доказателства приемали клетвата, божиятъ сждъ (ордалии), „натемията“ (анатема). Писмени доказателства се появяватъ късно. Самосждътъ е билъ ограничаванъ постоянно.

Както въ гражданското, така и въ углавното правосъдие давността не отговаряла на народния правогледъ. Ако „старъ плетъ гние, старъ дългъ не гние“ и ако „грѣхътъ се изкупува съ разкаяние“, пакостята иска отвъръщане, т. е. възмездие, наказание — рано или късно. Сждътъ е за това да открие виновнитѣ, да защити невиннитѣ и пострадалитѣ, да „въздаде“ всѣкому споредъ дѣлата.